

Močiarnica mekotavá

Vlhké lúky sú významné aj pre množstvo ďalších vtáčích druhov, najmä bahniaky, z ktorých tu pravidelne hniezdi kalužiak červenonohý či cíbik chochlatý. Počas migrácie sú lúky významným miestom odpočinku pre desiatky druhov vodných vtákov. Na jarnom ťahu tu môžeme pozorovať kačice lyžičiarky, chrapačky a chrapky, severské divé husi, ale aj ďalšie druhy bahniakov, najpočetnejšie napríklad pobrežníky bojovné, ďalej močiarnice či aj vzácné breháre čiernochosté. Bez pravidelného kosenia a pasenia by tu tieto vtáčie druhy nepochádzali vhodným prostredím. Veľmi dôležitou činnosťou pre zachovanie lúky a podporu potravných základov pre vtáctvo je aj pasenie. V minulosti sa na lúkach Žitavského luhu pásol hovädzí dobytok a ovce, vďaka čomu tu mali hniezdiace vtáky dostatok hmyzu ako potravy a nízkobylinný charakter vegetácie.

Kosenie a udržiavanie mokrých lúk má význam aj pre ľudí. Popri významnom kultúrnom dedičstve predstavujú podmačané lúky územia s vysokým potenciálom protipovodňovej ochrany. Žitavský luh dokáže vodu akumulovať a príbrzdiť až v objeme okolo 1 milión m³ a ochrániť tak pred povodňami širokú oblasť. Lúky tiež majú vysokú filtračnú schopnosť – rastliny do seba viažu znečisťujúce látky, čím čistia vodu, ktorá sa dostáva do okolitej krajiny a do pôdy.

Pre všetky tieto vlastnosti si lúky vyžadujú našu pozornosť a ochranu. Pre ochranu územia realizuje Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko projekt LIFE12 NAT/SK/000488 „Integrovaný manažment riečnych ekosystémov na juhozápadnom Slovensku v CHVÚ Žitavský luh“.

Cieľmi projektu sú:

- ✿ zlepšenie vodného režimu v území a integrácia protipovodňovej ochrany obyvateľstva s ochranou a obnovou riečnych ekosystémov
- ✿ obnova vegetačného krytu biotopov a tradičného hospodárenia v krajine
- ✿ potláčanie invázných druhov rastlín
- ✿ budovanie povedomia o hodnotách územia medzi miestnymi obyvateľmi

Veronikovec dlholistý

Plamienok celistvolistý

Kalužiak červenonohý

Leták vznikol v rámci projektu LIFE12 NAT/SK/000488 „Integrovaný manažment riečnych ekosystémov na juhozápadnom Slovensku“, ktorý podporujú Európska Komisia a Ministerstvo životného prostredia SR.

V roku 2014 vydala:

Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko, Mlynské nivy 41, 821 09 Bratislava, www.vtaky.sk, e-mail: vtaky@vtaky.sk, tel.: +421 2 554 22 185.

Foto a kresby: J. Lengyel, M. Sádovský, J. Gúgh, Z. Kiripolská, Š. Benko, B. Čičel, A. Chudý, J. Svetlík.

www.podunajsko.sk
www.vtaky.sk

CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIE Žitavský luh

Starček bludný

Cíbkik chochlatý

Cesnak hranatý

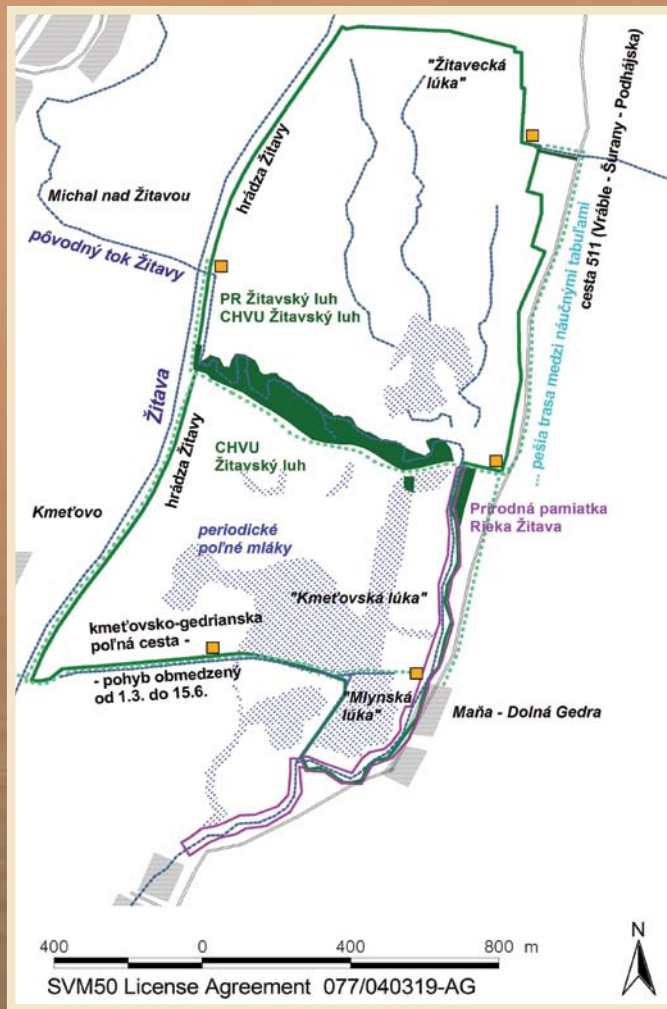
Kaňa močiarna

Žitavský luh

Chránené vtáčie územie (CHVÚ) Žitavský luh bolo vyhlásené na rozlohe 155,40 ha vyhláškou Ministerstva životného prostredia SR č. 31/2008 na účel zabezpečenia priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov chriašťa bodkovaného (*Porzana porzana*), kačice chrapačky (*Anas querquedula*) a kane močiarna (*Circus aeruginosus*) a zabezpečenia podmienok ich prežitia a rozmnožovania. Pre územie sú charakteristické porasty mokrých lúk a močiarov, ktoré sú dôležitými biotopmi predmetných druhov vtáctva.

Súčasťou CHVÚ Žitavský luh, známeho aj ako Gedrianske lúky, sú:

- ✿ Prírodná rezervácia Žitavský luh, bola vyhlásená v roku 1980 na výmere 74,69 ha (z pôvodne navrhovaných 117 ha). Územie predstavuje prírodné a kultúrne cenný komplex aluviálnych lúk a typickej nivnej krajiny Podunajskej nížiny so vzácnymi a ohrozenými rastlinnými a živočíšnymi druhmi.
- ✿ Prírodná pamiatka Rieka Žitava vyhlásená v roku 1990 (1,8 ha). Skladá sa z dvoch častí pri obciach Maňa, Kmeťovo a Michal nad Žitavou. Nápaja Žitavský luh vodou, zachováva a chráni meandre rieky Žitavy a pôvodné brehové porasty.

Výberové druhy vtákov CHVÚ Žitavský luh

Chriašť bodkovaný (*Porzana porzana*) – tajomne žijúci sťahovavý druh, ktorý žije v močiaroch a zaplavených lúkach. Prezradí sa svojim hlasom, ktorý znie ako švihanie bičom. Žitavský luh patrí medzi 3 najvýznamnejšie hniezdiská na Slovensku. Na juhozápadnom Slovensku ide o posledné zachované hniezdisko druhu.

Kačica chrapačka (*Anas querquedula*) – malý druh migrujúcej kačice. Na zimu odlieta do Afriky. Obýva zaplavené porasty lúk a močiarov so striadajúcou sa otvorenou vodnou plochou. Obľubuje nízkoobliňnú vegetáciu. Žitavský luh predstavuje jedno z posledných potvrdených hniezdisk na Slovensku.

Kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*) – na území Žitavského luhu hniezdi 3 až 6 párov. Hniezdi v močiaroch, kde si stavia hniezda. Loví na lúkach a poliach najmä hlodavce a menšie vtáky. Na zimu odlieta do Afriky. Pred odletom na zimovisko sa tu zhromažďujú kane na spoločné nocovanie v počte desiatok jedincov.

Fialka nízka

Gedrianske lúky predstavovali v minulosti komplex asi 600 ha lúk a močiarov. K zániku značnej časti došlo okolo roku 1980 na základe socialistického plánu, kedy bola v tejto oblasti zregulovaná rieka Žitava a zorané lúky a močiare. Významne sa zasiahlo do vodného režimu územia. Zanikli cenné lúky, ktoré boli pre územie typické. Dnes sa zachoval len fragment pôvodného územia, ktoré je dôležité chrániť legislatívne, ale aj zabezpečovať praktickú ochranu. Dôsledky maximálneho zregulovania rieky vidíme dnes vo forme zvýšeného povodňového rizika, znečistenej vody a vysychajúcej okolitej krajiny. Lúky je nevyhnutné pravidelne kosiť alebo spásat dobytkom. Vďaka koseniu a starostlivosti o lúky sa zachovávajú ekologické podmienky pre vzácne druhy flóry a fauny.

Kačica chrapačka